

Zadnji dom v najlepšem vrtu

V teh težkih dneh, ko smo izgubili našega dragega predsednika republike, tovariša Tita, vse bolj spoznavamo, kako velik in vsestranski je bil. Državniki sveta mu priznavajo vse lastnosti velikega vojskovodje, stratega in vizionarja. Njegovi življenjepisci pa poudarjajo njegovo človeško humanost, revolucionarno doslednost in globoko izvirnost. V zadnjih dneh smo izvedeli nekaj več tudi o njegovih številnih dejavnostih. Mnogo manj pa vedo naši ljudje o njegovi ljubezni do narave in naravnih lepot.

Da je bil zavzet ljubitelj živati in human lovec, smo sicer vedeli, skoraj nič pa o tem, da je bil hkrati tudi dober poznavalec in varuh rastlinja. Imel sem neizmerno čast, da sem v času svojega službovanja v Beogradu spoznal ravno te njegove vrline in menim, da je prav, da spoznajo naši ljudje svojega ljubega maršala tudi s te strani.

Predsednik Tito je ljubil naravne lepote in zato tudi naravne oblike rastlin, zato sem moral biti pri uporabi vrtnarskega noža in škarij skrajno previden. Iz istega vzroka mu star in tog baročni nasad na spodnji terasi Belega dvora ni mogel biti všeč. Menil sem, da bi to togost dolgočasnega nasada omilil z zasaditvijo skladnih ubranih enoletnih pastelnih barv, posajenih v večje ali manjše skupine v gredici, kar sem imel nekoč priložnost videti v Hannoveru. Ves nemiren sem razmišljal, kaj bo rekel o tem poskusu naš predsednik. Ko delo ni bilo še povsem dokončano, se je pojavil on in vprašal, kaj počnemo. Ker sem mu pojasnil, kakšen namen ima ta nasad in povedal, da ga v tujini imenujejo »ciganska muzika«, se je nasmejal in rekel: »Baš ie ciganska muzika, ali lijepa

Našega dragega predsednika Tita so na njegovo željo pokopali na njegovem vrtu med alejami cvetja, ki ga je, kolikor mu je čas dopuščal, tudi sam sadil in gojil. Njegovo večno počivališče – bela marmorna grobnica – nosi le skromen napis Josip Broz Tito in letnico 1892–1980. Skromno, preskromno za moža stoletja! Toda kakšen je bil – skromen, človeški!

je.« Moram priznati, da sem se globoko oddahnil, saj je bil to naš prvi tak poskus, uvesti nekaj vrtnarsko »novega« v naše tedanje nasade. Seveda je bilo pozneje takšnih novosti vse več in opazil sem, da budno predsednikovo oko spremlja vsak naš ukrep, ki ga opravimo v njegovem najbližjem okolju. Nekoč, ko smo imeli mnogo dela s spomladansko saditvijo, se je z nekaj gardisti – prostovoljci celo sam vključil v kreiranje neposrednega okolja Belega dvora.

Najljubše so mu bile drevnine

Zlasti je ljubil barvitost spo-

mladanskih drevnin, zelo pa so mu ugajale barvite jase »angleškega parka«, katerega ni rad pustil kositi. Vrtnarjem to ni bilo preveč všeč, toda, ko so se začeli sprehati po jasi mladi fazani in vse bolj tudi srne in jeleni, sem uvidel, da ima predsednik prav. In, ko je dovolil, da napravimo za te gozdne prebivalce na robu jase pod Belim dvorom tudi manjše napajališče, je park nenadoma zaživel. Ves srečen sem bil, ko sem opazil, da je predsednik v času predaha prav rad opazoval to življenje na robu prej zapuščene jase.

Nekoč so me opozorili, da ob dvorni garaži propada star hrast, katerega notranjost je bila skoraj povsem gnila.

Kjerkoli drugje bi ga dal verjetno podreti, ker pa sem vedel, kako občutljiv je predsednik za vsako nepremišljeno sekanje dreves, sem se odločil, da bi to drevo raje plombirali. Iz bolnega debela smo odstranili vso gnilobo in steblo zazidali ter premazali s hladnim bitumenom. Drevo je bilo rešeno in kambijalni sloj je rano počasi zalival. Ko je predsednik opazil naš uspeh, je prek svojega adjutanta pokazal še veliko bolnih dreves, ki jih je bilo potrebno rešiti.

Tudi sinu in vnučkom ljubezen do vrta

Veliko presenečenje zame je bil majhen vrtič, ki ga je dal predsednik urediti v Užiški ulici 11 za svojega tedaj še majhnega sina Mišo, ker je želel že v rani mladosti prenesti svojo ljubezen do rastlin tudi na svojega najmlajšega. Priznati moram, da je Mišo v svojem vrtu kar pridno vrtnaril. Maršalovo veliko ljubezen do rastlin pa sem imel priložnost spoznati v njegovem domu, v Užiški 15, kjer je imel vse leto obilo cvetja, ki ga je občasno tudi sam negoval. Mislim, da je večji del svojega prostega časa posvetil ravno temu, saj skoraj ni bilo nasada, da pri njem tudi sam ne bi sodeloval. Imel pa je tudi majhen rastlinjak, v katerem je bilo mogoče najti najrazličnejše eksote, tudi gardenije,

Predsednik Tito je posvečal veliko skrb plantažnemu nasadu mandarin na otoku Van-gi

mimoze in orhideje. Kadar smo bili ob večjih državnih obiskih glede cvetja v zadregi, nam je blagohotno ponudil v uporabo kaj lepega tudi iz svojega vrta, ki ga je prvotno zasnoval in tudi uredil naš profesor ing. Ciril Jeglič, v katerega je vložil mnogo svojega truda.

Strog, vendar zelo uvideven

Seveda pa ni šlo brez večjih ali manjših spodrsrljav, do katerih je prišlo seveda največkrat zaradi naše neizkušenosti. Celo življenje se bom spominjal svoje prve dekoracije na svečanem kosilu, ki ga je priredil predsednik ob obis-

ku suverena Hajle Selasija, saj sem bil tedaj šele prvi mesec na dvoru. Za okrasitev omizja sem uporabil dišeči grah (*Lathyrus odoratus*), ki je za takšne namene zelo primeren, toda prehitro ovone. Da bi ostal čim dlje svež, sem imel drobne cvetke z vejicami asparagusa v vlažni krpi kar v naročju. Iz krpe sem jemal potrebno kar neposredno pred uporabo. Pri hitrem in zahtevnem delu sta me presenetila predsednik in njegova soproga, ki sem jo tedaj šele prvič videl v takšni bližini. Kot vestna gostiteljica sta imela namreč navado, da sta pred vsakim sprejemom pregledala omizje, če je vse v redu. Njuna prisotnost me je seveda razburila in, da bi ne bilo

nesreče, sem položil vlažno krpo s cvetjem na enega s svetlim usnjem prevlečenih stolov. Delo sem nadaljeval tako, da sem jemal cvetje kar posamič s stola. Ko pa sta predsednik in njegova soproga odšla, sem hotel zopet pohiteti, zato sem mokro culo dvignil znova v naročje. Toda v grozi sem jo takoj spet spustil, kajti pod njo sem opazil grozeč temen madež, ki ga je bilo mogoče videti prek cele sobe. Kaj storiti? V težki zadregi sem iskal sprejemljivo rešitev, ki pa je nisem našel. Strogo poravnane stola seveda nisem mogel poriniti pod mizo, niti ga nisem mogel zamenjati, saj so bili v foajjih že gostje. Rešil me je predsednik sam, ko je opazil

mojo zadrego češ: »Pa makni tu krpo, za koji minut će ta flekna da nestane«. In res se je zgodilo tako. Nasmejal se mi je rekoč: »E, Slovenac, Slovenac.« Jaz pa sem osramočen dognal, da je njegova sicer znana strogost v res kritičnem trenutku takoj izginila, prešla v spodbudno naklonjenost. Takšen spodrsrljaj se mi seveda ni nikoli več pripetil, pa tudi na moje nadaljnje delo ni vplival. Nasprotno, nekaj let pozneje sem bil določen za ureditev celotne cvetne dekoracije vseh objektov, ki so bili namenjeni Konferenci neuvrščenih, kar je bila zame izredna čast.

Drugi neljub dogodek, ki mi bo ostal vedno v spominu, so golobi. Nek novinar je v krajši notici objavil, da ima naš predsednik posebno rad golobe. In kaj se je zgodilo? Že po nekaj dneh smo začeli dobivati pošiljke golobov iz cele države, ki so jih golobarji pošiljali predsedniku v dar. Vmes je bilo nekaj izrednih primerkov. Toda, v nekaj mesecih je bilo golobov toliko, da je postal zaskrbljen celo predsednik sam, ker je kmalu uvidel vso našo nejevoljo.

Cvetje in zelenje vsem

V času svojega službovanja v Beogradu sem spoznal vso brezmejno humanost našega predsednika, ki se je vneto zavzemal za izgradnjo humanih zelenih naselij za naše delovne ljudi. Široke avenije v Novem Beogradu in tisoče posajenih dreves v novih naseljih vseh naših mest so nedvomno rezultat teh njegovih hotenj.

V Užiški 15, kjer je živel in ustvarjal ta velikan naše dobe, je sedaj vse mirno. Človeka, ki je znal ceniti drevo in spoštovati barvito skladnost nasadov, ni več. Ni več tistega človeka, ki je znal ob vsakem času priklicati svoje živahne vidrice iz bazena. Bo še kdo v tem vrtu ponagajal včasih kar preveč kričečim pticam tako, kakor je znal samo on? Nič več ni njega, ki smo ga ljubili in ga bomo vedno ljubili. Naj mu bo večna slava in hvala.

MARKO JELNIKAR